

**Recenzja pracy doktorskiej pt. „Bezpieczeństwo w publicznych
przestrzeniach miast województwa świętokrzyskiego”,
ss. 251**

Przyjęta do recenzji praca doktorska Pana magistra Kamila Kielka pt. „Bezpieczeństwo w publicznych przestrzeniach miast województwa świętokrzyskiego” została napisana pod kierunkiem prof. UJK dr. hab. Marka Leszczyńskiego w Uniwersytecie Jana Kochanowskiego w Kielcach.

1. Znaczenie podjętego tematu pracy doktorskiej

Prowadząc badania właściwe naukom o bezpieczeństwie i podejmując w ich obszarze namysł nad bezpieczeństwem w publicznych przestrzeniach miast, warto deskrypcji naukowej poddać wymiar społeczny, przestrzenno-infrastukturalny i instytucjonalny, co właśnie uczynił magister Kamil Kielka w swojej rozprawie doktorskiej. Tym samym przedstawiony wywód – dla którego pojęciami centralnymi są: bezpieczeństwo, bezpieczeństwo publiczne, poczucie bezpieczeństwa, bezpieczne przestrzenie miejskiej – jawi się jako nośnik treści niezwykle aktualnych ze względu na potencjalne możliwości wykorzystania zaproponowanych na podstawie uzyskanych wyników badań rekomendacji, jakie należałoby podjąć, aby poprawić, i poczucie bezpieczeństwa mieszkańców miast, i realne wskaźniki owego bezpieczeństwa, na przykładzie województwa świętokrzyskiego. Podjęta analiza ma przy tym charakter deskryptywny – Doktorant zidentyfikował i usystematyzował teoretyczne aspekty uwarunkowania poczucia bezpieczeństwa w publicznych przestrzeniach miast województwa świętokrzyskiego oraz czynniki je warunkujące – a także użyteczny – Autor wskazał możliwe kierunki poprawy poczucia bezpieczeństwa publicznego w województwie świętokrzyskim.

Podjęty temat pracy doktorskiej stanowi cenny głos w naukowej dyskusji, mającej na celu zwrócenie uwagi na związek między uwarunkowaniami subiektywnymi i obiektywnymi a poczuciem bezpieczeństwa mieszkańców miast jest ważny z perspektywy nauk o bezpieczeństwie. Trafnie zależność tą wskazał przy tym Doktorant, wskazując, że: „[...] W warunkach rosnących oczekiwań mieszkańców wobec jakości życia oraz

intensyfikacji działań rewitalizujących i modernizacyjnych celowe stało się przygotowanie pracy, która porządkuje podejścia teoretyczne [...], a następnie dostarcza empirycznej diagnozy oraz zaleceń aplikacyjnych dla władz samorządowych i służb odpowiedzialnych za ład i porządek w przestrzeni publicznej.” (s. 5).

O aktualności zagadnienia podjętego przez Doktoranta świadczy również fakt, że w polskiej literaturze naukowej bezpieczeństwo w przestrzeniach miast jest tematem analizowanym przez badaczy nie tylko z dziedziny nauki o bezpieczeństwie, ale także w obszarze takich dziedzin, jak: nauki socjologiczne, geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna czy architektura i urbanistyka. Oznacza to, że namysł nad bezpieczeństwem w publicznych przestrzeniach miast stanowi ważny imperatyw do refleksji w zakresie możliwości jego efektywnego wzmocnienia, poprawiania i niwelowania jego zagrożeń, co uczynił mgr Kamil Kiełek w recenzowanej pracy doktorskiej. Jednocześnie Autor swoją uwagę skoncentrował na problematyce wyzwań polityk sektorowych, „[...] aby bezpieczeństwo było stale obecne w planowaniu przestrzennym, mobilności, gospodarce zielenią i utrzymaniu infrastruktury” (s. 231), co dodatkowo stanowi o oryginalności podjętego tematu i rozwiązanego w pracy doktorskiej problemu naukowego.

2. Ocena metodologiczna

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska magistra Kamila Kiełka pt. „Bezpieczeństwo w publicznych przestrzeniach miast województwa świętokrzyskiego” została wykonana zgodnie z podstawami metodologicznymi stosowanymi w dziedzinie nauki społecznej i dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie. Założenia badawcze przedstawiono w rozdziale czwartym pt. „Metodologiczne podstawy badań” oraz skrótowo we „Wstępie”, gdzie uzasadniony został wybór tematu i istota podjętych badań. Wskazano również cel i zakres badań, sformułowano problem główny i problemy szczegółowe oraz hipotezę główną i hipotezy szczegółowe. Przedstawiono także dobór próby badawczej, metody, techniki i narzędzia badawcze oraz organizację badań.

Cel badań Doktorant podzielił na poznawczy i użyteczny, co oceniam jako wartościowe działanie, pozwalające na wyjaśnienie analizowanych zjawisk i wzbogacenie teorii nauk o bezpieczeństwie, a także na praktyczne zastosowanie wyników przeprowadzonych badań. We „Wstępie” celem poznawczym mgr Kamil Kiełka określił „[...] pogłębienie wiedzy o czynnikach warunkujących poczucie bezpieczeństwa” (s. 5), zaś praktycznym opracowanie „[...] rekomendacji dla władz samorządowych i instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo publiczne w województwie świętokrzyskim” (s. 5). Holistycznie Doktorant

ujął cel dysertacji ujął jako: „[...] zdiagnozowanie czynników determinujących bezpieczeństwo publicznych przestrzeni w miastach województwa świętokrzyskiego. Problem ten ma charakter złożony, ponieważ bezpieczeństwo przestrzeni miejskiej kształtowane jest równocześnie przez uwarunkowania społeczno-demograficzne (np. płeć, wiek, status zawodowy mieszkańców) oraz przez czynniki przestrzenno-infrastrukturalne (np. stan infrastruktury, oświetlenie, obecność osób pod wpływem alkoholu lub narkotyków). W związku z tym przyjęto, że badanie będzie miało charakter empiryczny i aplikacyjny, a jego wyniki posłużą zarówno pogłębieniu wiedzy naukowej, jak i sformułowaniu praktycznych rekomendacji dla władz lokalnych.” (s. 6 i 121). W konsekwencji Doktorant wyodrębnił także sześć celów szczegółowych obejmujących: identyfikację korelatów poczucia bezpieczeństwa, analizę roli zmiennych demograficznych i wzorów korzystania z przestrzeni, ocenę wpływu uwarunkowań infrastrukturalnych po zmroku i gotowości mieszkańców do współdziałania oraz ewaluację działań władz i służb. Oceniam, że cel badań został sformułowany poprawnie.

Problem badawczy recenzowanej pracy doktorskiej zawierał się w pytaniu: „Jakie czynniki społeczno-demograficzne oraz przestrzenne wpływają na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców w publicznych przestrzeniach miast województwa świętokrzyskiego?” (s. 6 i 122). Autor wskazał również osiem problemów szczegółowych (ss. 6–7 i 122–123), które większości przypadków (sześć na osiem) zaczynają się od partykuły „czy”, którą można było w pytaniu doprecyzować. Stwierdzam przy tym, że Autor prawidłowo zidentyfikował problem główny i problemy szczegółowe oraz doprowadził do ich rozwiązania.

Doktorant sformułował również hipotezę główną oraz pięć osiem hipotez szczegółowych, które stanowią przypuszczalne założenia, a jednocześnie odpowiedzi na określone w pracy problemy badawcze. Hipotezę główną stanowiło przypuszczenie, że „[...] poczucie bezpieczeństwa mieszkańców publicznych przestrzeni w miastach województwa świętokrzyskiego jest istotnie zróżnicowane ze względu na cechy społeczno-demograficzne oraz uwarunkowania przestrzenne i infrastrukturalne” (s. 7 i 123). Hipotezę główną uzupełniają hipotezy szczegółowe, które wskazują na przypuszczalną zależność między poszczególnymi zmiennymi. W mojej ocenie hipotezy sformułowane są poprawnie.

W pracy wykorzystano metody ilościowe i jakościowe, co oceniam jako atrybut dysertacji. Autor przeprowadził badania ilościowe wśród dorosłych mieszkańców trzech miast regionu (Kielce, Sandomierz, Starachowice) z użyciem technik CAWI i PAPI, z wykorzystaniem autorskich narzędzi, najpierw przetestowanych w badaniach pilotażowych, a następnie właściwych, z monitorowaniem jakości danych. Uzupełnieniem otrzymanych wyników badań empirycznych były wywiady półstrukturyzowane z włodarzami, planistami

oraz przedstawicielami Straży Miejskiej i Centrów Bezpieczeństwa Miasta. Wartością pracy jest również to, że analizy objęły miary opisowe oraz procedury inferencyjne (testy t, analiza wariancji, korelacje, modele regresyjne), a dane jakościowe poddano analizie treści i kodowaniu tematycznemu. Podkreślić należy także, że w trakcie badań zapewniono zgodność z zasadami etyki badań społecznych, jak: dobrowolność, anonimowość, poufność, zastosowanie przepisów RODO.

W badaniach z wykorzystaniem metody sondażu diagnostycznego, techniki ankiety i narzędzia badawczego w postaci kwestionariusza ankiety wzięło udział 1010 dorosłych mieszkańców miast województwa świętokrzyskiego (Kielce n = 427; Sandomierz n = 246; Starachowice n = 337), którzy stale zamieszkują badane miasta. Dobór próby miał charakter nielosowy, celowo-kwotowy, z minimalnymi kwotami w przekrojach poszczególnych miast. Struktura próby badawczej umożliwia rozpoznanie ewentualnych różnic w ocenie bezpieczeństwa m.in. ze względu na płeć, wiek, wykształcenie oraz usytuowanie miejsca zamieszkania względem śródmieścia.

Z kolei badania z wykorzystaniem metody sondażu diagnostycznego, techniki wywiadu i narzędzia badawczego w postaci kwestionariusza wywiadu przeprowadzone zostały z czterema kategoriami respondentów: włodarze miast, planiści miejscy, przedstawiciele służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i specjaliści działający w ramach centrum bezpieczeństwa miasta. Jak słusznie wskazał Doktorant: „[...] Dobór rozmówców miał charakter celowy i odzwierciedlał zróżnicowanie ról instytucjonalnych w trzech miastach objętych badaniem (Kielce, Sandomierz, Starachowice), co umożliwiło triangulację perspektyw i wzmocniło wiarygodność wniosków.” (s. 126). W związku z przedstawioną charakterystyką badanych i procedurą badań jakościowych proszę Pana magistra, aby **podczas publicznej obrony rozprawy doktorskiej wskazał liczbę osób, z którymi zostały przeprowadzone wywiady**. Nigdzie bowiem tej informacji nie znalazłam.

W ogólnej konstatacji dotyczącej części metodologicznej rozprawy stwierdzam, że Doktorant jest dobrze przygotowany do realizacji badań naukowych. Zastosowanie triangulacji danych, polegającej na zestawieniu wyników badań ilościowych i jakościowych, umożliwiło uzyskanie pełniejszego obrazu badanego zjawiska. Mgr Kamil Kiełek wykazał się przy tym samodzielnością intelektualną oraz skrupulatną analizą wyników badań uzyskanych z zastosowania różnorodnych technik i narzędzi.

3. Struktura pracy

Praca składa się ze: wstępu, pięciu zasadniczych rozdziałów, zakończenia, bibliografii, spisu tabel u rysunków i tabel. Brakuje w niej aneksów w postaci kwestionariusza ankiety i wywiadu. Analizę problematyki zawartej w poszczególnych rozdziałach – oprócz czwartego rozdziału poświęconego metodologii – nie kończą syntetyczne wnioski, co zwyczajowo przyjęto w naukach o bezpieczeństwie. Dysertacja opatrzona jest ponadto streszczeniem w języku angielskim.

Rozdział pierwszy pt. „Konceptyjne ujęcia bezpieczeństwa i jego znaczenie dla ładu społecznego” charakteryzuje pojęcie bezpieczeństwa i bezpieczeństwa publicznego oraz istotę zależności bezpieczeństwa rzeczywistego z poczuciem bezpieczeństwa. Rozdział drugi pt. „Rozwój przestrzeni współczesnych miast” prezentuje genezę i ewolucję miast, uwarunkowania rozwoju przestrzeni miejskiej, problemy współczesnych miast oraz ich rozwój w zależności z bezpieczeństwem mieszkańców. Rozdział trzeci został zatytułowany jako: „Bezpieczeństwo w miastach w kontekście badań i praktyki urbanistycznej”. Przedstawia on genezę i ewolucję badań w zakresie kształtowania bezpiecznych przestrzeni miejskich, zależność poczucia bezpieczeństwa w odniesieniu do zróżnicowanych przestrzeni w mieście oraz praktyki dotyczące kształtowania bezpiecznych przestrzeni miejskich. W czwartym rozdziale pt. „Metodologiczne podstawy pracy” omówiono zagadnienia metodologii zrealizowanych badań, co poddano deskrypcji i ocenie powyżej. Z kolei w rozdziale piątym pt. „Empiryczna analiza bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej miast województwa świętokrzyskiego” przedstawiono wyniki badań jakościowych i ilościowych, zweryfikowano również postawione problemy badawcze oraz określono rekomendacje.

Struktura pracy jest spójna i logiczna, a zawarte w niej treści są adekwatne do przyjętych założeń metodologicznych. Pewnego rodzaju zdziwienie tyczy się kolejności przyjętych rozdziałów, gdzie zwyczajowo w naukach o bezpieczeństwie rozdział pierwszy jest rozdziałem metodologicznym. Nie mniej jednak nie oceniam przyjętej kolejności rozdziałów jako błędnej, lecz wskazuję na możliwości jej korekty.

W związku z przedstawionymi wynikami badań własnych proszę Pana magistra, aby podczas publicznej obrony rozprawy doktorskiej określił, **czy i dlaczego na podstawie przeprowadzonych badań można wskazać, w jakim stopniu poczucie bezpieczeństwa mieszkańców województwa świętokrzyskiego może być tożsame z poczuciem bezpieczeństwa dorosłych mieszkańców innych województw Polski?**

4. Ocena merytoryczna

Temat rozprawy doktorskiej jest poznawczo wartościowy z uwagi na ważność i aktualność prezentowanych analiz w zakresie potrzeb rozwoju przestrzeni miejskich tak, aby wzmacniały, i bezpieczeństwo publiczne, i poczucie bezpieczeństwa ich mieszkańców. O walorach poznawczych tematu świadczą także postulowane działania skierowane do władz samorządowych i instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo publiczne w województwie świętokrzyskim. Wybrany przedmiot badań jest zatem nie tylko zagadnieniem ważnym poznawczo, co wręcz koniecznym do eksploracji zarówno w obszarze poznania naukowego, jak i w praktyce instytucjonalnej.

Po lekturze dysertacji stwierdzam, że mgr Kamil Kiełek posiada ogólną wiedzę teoretyczną dotyczącą dyscypliny nauki o bezpieczeństwie, ze szczególnym uwzględnieniem uwarunkowań poczucia bezpieczeństwa i bezpieczeństwa publicznego. Jak słusznie wskazał Autor: „[...] Przeprowadzone badania pozwoliły uchwycić bezpieczeństwo w przestrzeniach publicznych jako zjawisko wielowymiarowe, współkształtowane przez czynniki społeczne, właściwości i organizację miejsc oraz praktyki instytucjonalne. Uzyskana synteza potwierdza, że realna poprawa nie wynika z pojedynczych interwencji technicznych, lecz z ich świadomego osadzenia w lokalnym kontekście, z koordynacji działań różnych podmiotów i z trwałej komunikacji z mieszkańcami. W tym ujęciu bezpieczeństwo jawi się nie jako cel izolowany, ale jako rezultat spójnej polityki miejskiej, która łączy projektowanie przestrzeni, zarządzanie usługami komunalnymi, prewencję sytuacyjną i działania społeczne.” (s. 232). Proszę przy tym Doktoranta, aby podczas publicznej obrony rozprawy doktorskiej wyjaśnił, **po czym można poznać, że instytucjonalne działania na rzecz wzmacniania bezpieczeństwa publicznego przestrzeni miejskich nie są efektywne, z powodu czego ich mieszkańcy – mimo obiektywnie wysokich wskaźników – mogą mieć niskie poczucie bezpieczeństwa?**

Mgr Kamil Kiełek zna i rozumie kluczowe dla dyscypliny pojęcia, czego potwierdzeniem jest ich stosowanie w części teoretycznej i empirycznej dysertacji. W całej dysertacji płynnie prowadzi narrację wokół terminu poczucia bezpieczeństwa oraz jego subiektywnych i obiektywnych uwarunkowań, podkreślając istotę bezpieczeństwa w miastach. W rozdziale piątym zaprezentowane wyniki badań dowodzą umiejętności poprawnego sformułowania sprawozdania z wyników badań w sferze formy i treści oraz umiejętności krytycznej analizy oceny uzyskanych danych empirycznych. Przedstawione analizy wskazują przy tym na wysoki walor użyteczności oraz praktycznej możliwości zastosowania przedstawionych rozwiązań zwłaszcza możliwych kierunków działań władz samorządowych i instytucji odpowiedzialnych

za bezpieczeństwo publiczne, mających na celu poprawę poczucia bezpieczeństwa mieszkańców miast.

W całej pracy Doktorant sprawnie korzysta z aparatury pojęciowej nauk o bezpieczeństwie. Autor prawidłowo stosuje m.in. terminy: bezpieczeństwo, bezpieczeństwo publiczne, poczucie bezpieczeństwa, bezpieczne przestrzenie miejskiej. W całości rozprawy Autor konsekwentnie posługuje się przyjętą nomenklaturą pojęciową, co bez wątpienia dodaje przejrzystości recenzowanej rozprawie.

Zauważyć również warto, że przedstawiona dysertacja stanowi spójny logicznie wywód naukowy, w którym zostały połączone ze sobą wyniki badań uzyskanych różnymi metodami, i jakościowymi, i ilościowymi. Warto też podkreślić, że zawarte w toku narracji analizy zostały dobrze uzasadnione. Kreśli się w nich bowiem specyfika uwarunkowań poczucia bezpieczeństwa mieszkańców miast, którą – mimo różnych zmiennych – można holistycznie poprawić, co wskazał w swojej pracy doktorskiej mgr Kamil Kielek.

Przywołana w pracy literatura głównie z dyscypliny nauki o bezpieczeństwie ukazuje podejście interdyscyplinarne w badaniach nad bezpieczeństwem ze szczególnym uwzględnieniem znaczenia socjologii, co jest zasadne ze względu na przedmiot badań. Autor odwołał się łącznie do 165 pozycji, w tym do: 68 pozycji książkowych, 80 artykułów naukowych i 17 źródeł internetowych. Należy również wskazać, że wykorzystana literatura została dobrana w sposób uzasadniony tematem prowadzonych badań. Na pochwałę zasługuje bogactwo dobranej bibliografii, również anglojęzycznej.

Redakcję przedstawionej dysertacji należy ocenić pozytywnie. Przypisy zostały wykonane prawidłowo. Rozprawa napisana została językiem naukowym, a tok wyводу jest klarowny. Poszczególne części pracy zostały rozplanowane prawidłowo, a stworzona narracja to – według mojej oceny – czytelny i dobrze przemyślany dyskurs naukowy, pozytywnie rokujący do realizacji przez Doktoranta dalszych badań.

5. Wnioski końcowe

Recenzowana rozprawa doktorska Pana magistra Kamila Kielka pt. „Bezpieczeństwo w publicznych przestrzeniach miast województwa świętokrzyskiego” została napisana pod kierunkiem prof. UJK dr. hab. Marka Leszczyńskiego w Uniwersytecie Jana Kochanowskiego w Kielcach jest oryginalnym dziełem naukowym i przyczyniła się do rozwiązania problemu naukowego dotyczącego czynników społeczno-demograficznych oraz przestrzennych, które wpływają na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców w publicznych przestrzeniach miast województwa świętokrzyskiego oraz działań, jakie należy podjąć, aby to

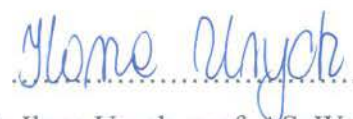
poczucie bezpieczeństwa poprawić. Przedstawione rozwiązania problemu naukowego w ujęciu teoretycznym i empirycznym są nowatorskie i aktualne oraz posiadają wysoki stopień użyteczności. Autor wykazał się umiejętnością analizy materiału teoretycznego i empirycznego oraz formułowania wniosków z badań.

Należy podkreślić, że wartość recenzowanej rozprawy uzasadniają następujące elementy:

1. Oryginalność przedmiotu badań.
2. Diagnoza czynników społeczno-demograficzne i przestrzennych wpływających na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców w publicznych przestrzeniach miast województwa świętokrzyskiego.
3. Realizacja badań empirycznych zgodnie z zasadami metodologicznymi i etycznymi.
4. Samodzielność prowadzenia badań naukowych i opracowania ich wyników.
5. Samodzielność formułowania wniosków.
6. Wzrost użyteczności dysertacji, pozwalający na zastosowanie niskobudżetowych, a przy tym skutecznych działań, które mogą zwiększyć bezpieczeństwo publiczne mieszkańców miast województwa świętokrzyskiego.

W mojej ocenie recenzowana rozprawa doktorska spełnia wymagania określone dla kandydatów do stopnia doktora w dziedzinie nauk społecznych i dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie. Doktorant wykazał się nie tylko determinacją w udzielaniu odpowiedzi na postawione problemy badawcze, a nade wszystko – umiejętnością samodzielnego formułowania wniosków, co ma kluczowe znaczenie w zakresie prowadzenia badań naukowych. Autor przedstawił dzieło oryginalne i nowatorskie. Przedstawione studium uznaję za spełniające w pełni wymogi stawiane pracom doktorskim.

W konstatacji stwierdzam, że recenzowana rozprawa doktorska Pana magistra Kamila Kiełka pt. „Bezpieczeństwo w publicznych przestrzeniach miast województwa świętokrzyskiego” spełnia warunki określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2024 r., poz. 1571) i wnioskuję do Rady Naukowej Instytutu Nauk o Bezpieczeństwie Wydziału Prawa i Nauk Społecznych Uniwersytecie Jana Kochanowskiego w Kielcach o dopuszczenie Pana magistra Kamila Kiełka do dalszych etapów postępowania w sprawie nadania stopnia doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie.

dr hab. Ilona Urych, prof. ASzWoj